Притча

© Український переклад. О. В. Фешовець, 1992.

Ось іду я долиною тіней.

Псалом 23

Ви, що читаєте, ще між живими, а я, що пишу, вже давним-давно пішов у долину тіней. Бо справді, трапляться дивні речі, відкриються секрети і багато віків спливе, перш ніж ці записки побачать люди. А коли побачать, то дехто не повірить, дехто сумніватиметься, а дехто глибоко замислиться над образами, викарбуваними залізним пером.

Той рік був роком Страху і почуттів, ще сильніших, ніж страх, для яких на землі поки немає назви. З'явилося багато знамень і чудес, і над землею і морем розгорнулися чорні крила Чуми. Однак для тих, хто читає по зірках, не було невідомим, що небеса провіщають біду. А серед них і для мене, грека Ойноса, було очевидним, що цього, сімсот дев'яносто четвертого року, коли при вході в сузір'я Овна планета Юпітер з'єдналась із червоним кільцем жахливого Сатурна, настануть зміни. Особливий дух небес, якщо я не дуже помиляюсь, змінив не тільки земну орбіту, а й людські душі, уявлення, погляди.

Над кількома бутлями червоного хіоського вина, між стін величної зали, в нічному туманному місті Птолемеїді, сиділо нас семеро. До нашого покою вели тільки височенні мідні двері — мистецький витвір майстра Коріннбса; закривалися вони зсередини. Темні завіси похмурої кімнати закривали від нас місяць, сяйливі зірки й безлюдні вулиці,— не могли вони приховати тільки призвісток лиха. Ми були ніби обложені звідусіль, а чим — матеріальним чи духовним — невідомо; повітря немов давило на нас, ми задихалися, зростала тривога, а крім того, нас пригнічувало саме наше жахливе існування, чуття були загострені і

насторожені, сила думки лежала приспана. Смертельний тягар давив нас. Він сковував руки і ноги, налягав на меблі і келихи, з яких ми пили; все навколо було пригнічене і придушене,— все, крім вогників семи металевих лампад, що освітлювали наш бенкет. Звиваючись тонкими, гнучкими пасмами світла, ті вогники були водночас бліді й нерухомі і, відбиваючись у дзеркалі гладенького круглого ебенового столу, за яким ми сиділи, висвітлювали наші бліді обличчя, неспокійний блиск потуплених очей товаришів. Однак ми сміялися і веселилися як могли,— трохи, щоправда, істерично; співали божевільних Анакреонових пісень, страшенно багато пили,— хоча пурпурове вино скидалося на кров. У нашій кімнаті був ще один мешканець — молодий Зоїл. Мертвий і випростаний, загорнутий у саван, він був немов лихим генієм нашого зібрання. На жаль, він не брав ніякої участі у веселощах; лише його обличчя, спотворене чумою, і очі, в яких Смерть пригасила вогонь зарази, здавалося, стежили — з цікавістю мертвого, що споглядає вмирущих,— за нашою гульнею. Хоч я, Ойнос, відчув, що очі покійника зупинилися на мені, я примусив себе не бачити гіркоти його погляду і, пильно вдивляючись у глибини ебенового дзеркала, голосно і дзвінко співав пісні сина Теосу. Та пісні ті поволі тихли, і їхнє відлуння, розкочуючись між жалобними завісами кімнати, слабнуло, глушилося і вмирало. Аж ось раптом з-за жалобних тканин, у яких зникали пісенні звуки, виступила темна неокреслена тінь,— тінь, яку місяць, зависнувши низько над обрієм, стелить від людської фігури; але ця тінь була не людська і не Божа, її обриси були незнайомі окові. Потремтівши, вона спинилась посеред мідних дверей. Невиразна й безформна, вона не скидалася на тінь людини чи Бога — ні грецького, ні халдейського, ні єгипетського. Застигла й нерухома, спинилася та тінь на дверях, під аркою, не ворушачись, не мовлячи ні слова. Якщо я не помиляюсь, двері, на яких вона спинилася, були в ногах загорнутого в саван молодого Зоїла, а ми, семеро, побачивши тінь, не наважувались пильно дивитися на неї, лиш опустили очі долу і пильно вдивлялись у глибини ебенового дзеркала. І нарешті я, Ойнос, кількома тихими словами спитав у тіні, звідки вона і хто вона. Тінь відповіла: "Я — ТІНЬ і живу біля катакомб Птолемея, недалеко від тих Єлісейських Полів, які межують з огидним каналом Харона". І тоді всі ми, семеро, з жахом зірвались на ноги і,

приголомшені, стояли, тремтячи і здригаючись, бо голос цієї тіні був голосом не однієї істоти, а тисяч істот, і з кожним новим звуком у наших вухах глухо бриніли добре знайомі голоси тисяч і тисяч померлих друзів.